

ಶ್ರೀಮಾತೆ

ಮೂಲ ಬಂಗಾಳಿ : ಆಶುತೋಷ್ ಮಿತ್ರ

ಅನುವಾದ : ಸ್ವಾಮಿ ಜ್ಞಾನಯೋಗಾನಂದ

ಭಾಗ ೧೩

ಡಾಕ್ಟರ್ ಕಂಜೇಲಾಲ್ ಕಲ್ತೆಗೆ ಹೊರಡುವ ದಿನ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಹೊತ್ತು ನನ್ನನ್ನು ಕರೆದು, “ಬಾ ತಮ್ಮಾ, ಶ್ರೀಮಾತೆಯವರನ್ನು ಕಾಡಿಸೋಣ” ಎಂದು ಅವರ ಕೋಣೆಗೆ ಕರೆದೊಯ್ದ. ಅವನು ಹೇಳತೊಡಗಿದ, “ಅಮ್ಮಾ, ರಾಕೂರರು ಆಟದಲ್ಲಿ ಅಜ್ಜಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಬಿಡುವ ವಿಚಾರ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು...” ಅವನು ಇನ್ನೂ ಏನೋ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ, ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಾತೆ, “ಹೌದು ಮಗೂ, ನಿನಗೆ ಅದೆಲ್ಲ ಆಗಿಹೋಗಿದೆ. ನಿನಗೆ ಇನ್ನೇಕೆ ಚಿಂತೆ?” ಎಂದು ಹೇಳತೊಡಗಿದರು.

ಡಾಕ್ಟರ್ : “ಅಮ್ಮಾ, ನೀವು ಹೇಗೆ ದಯೆ ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದೀರೋ, ಅದೇ ರೀತಿ ಮತ್ತೆ ಜಾರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೀರಿ. (ಅವರನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶಿಸಿ) ಈಗ ನಿಮ್ಮ ಸ್ಪರ್ಶ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಬಾರಿ ಹೇಳಿಬಿಡಿ, ನಾವೇನೂ ಚಿಂತೆ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲವೇ? ನಮ್ಮ ಉದ್ಧಾರವಾಗುವುದೇ?”

ಶ್ರೀಮಾತೆ : “(ನಗುತ್ತ) ಹೌದು ಮಗೂ, ನಿಮ್ಮ ಭಾರವನ್ನು ರಾಕೂರರು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಇನ್ನು ನಿಮಗೆ ಚಿಂತೆಯೇಕೆ?”

ಡಾಕ್ಟರ್ : “ಒಂದು ವೇಳೆ ನಾವು ಬಹಳ ಕೆಟ್ಟವರಾಗಿ ಹೋದರೆ?”

ಶ್ರೀಮಾತೆ : “ಮಗು ಮಲ, ಮೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಕೊಳೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟರೆ ತಾಯಿ ಅದನ್ನು ತೋಳಿವು ಸ್ನಾನಮಾಡಿಸುತ್ತಾಳೆ!”

ಡಾಕ್ಟರ್ : “ಹಾಗಾದರೆ ನಾವು ನಿಶ್ಚಿಂತೆಯಿಂದಿರಬೇಕೆ?”

ಶ್ರೀಮಾತೆ : “ಹೌದು ಮಗೂ, ನೋಡಿಕೋ ಬೇಕಾದರೆ!”

ಡಾಕ್ಟರ್ ಶ್ರೀಮಾತೆಯವರಿಂದ ಮೂರು ಬಾರಿ ಆಣೆ ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡಲ್ಲದೆ ಬಿಡಲಿಲ್ಲ.

ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರನಾಥ (ಡಾ.ಕಂಜೇಲಾಲ್) ಹೊರಟು ಹೋದ ಮೇಲೆ, ಕೆಲವು ದಿನಗಳ ನಂತರ ಶ್ರೀಮಾತೆಗೆ ಜ್ವರ ಬಂತು. ಮೊದಲ ಎರಡು ದಿನಗಳ ಜ್ವರವನ್ನು ಅವರು ಗಣನೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ, ಆ ಕುರಿತು ಯಾರಿಗೂ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ಮೂರನೇ ದಿನ ಅವರನ್ನು ಕಾಣದೆ, ಅವರ ಕೋಣೆಗೆ ಹೋಗಿ ನೋಡಿದೆ. ಮೈ ಮೇಲೆ ಕೆಂಬಳಿ ಹೊದಿದ್ದುಕೊಂಡು ಶ್ರೀಮಾತೆ ಮಲಗಿದ್ದರು. ಅವರ ದೇಹ ತುಸು ಬೆಚ್ಚಗಿತ್ತು. ನಾಡಿ ಚಂಚಲವಾಗಿತ್ತು. ಅವರಿಗೆ ಚಳಿಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅವರು ರಾಧುವಿಗೆ ಹೇಳಿದರು, “ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ

ಇದ್ದರೆ ನಿನಗೂ ಜ್ವರ ಬಂದೀತು. ಹೋಗು, ನಿನ್ನ ಬೋಳು ತಲೆ ತಾಯಿ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಮ್ಮಾ.”

ರಾಧುವಿನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ನಾನು ಹೆಚ್ಚೇನೂ ಹೇಳಿಲ್ಲ. ರಾಧು ಶ್ರೀಮಾತೆಯವರ ಸಣ್ಣ ತಮ್ಮ ಅಭಯಕುಮಾರ ಹಾಗೂ ಹುಚ್ಚು ಮಾಮಿಯ (ಸಣ್ಣತ್ತೆ) ಮಗಳು. ತಂದೆ ಸಾಯುವಾಗ ಅವಳು ತಾಯಿ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿದ್ದಳು. ಹೀಗಾಗಿ ಅವಳು ತಂದೆಯನ್ನು ನೋಡಲಿಲ್ಲ. ಅವಳ ಶೈಶವದಿಂದಲೇ, ಅಂದರೆ ಸಣ್ಣತ್ತೆ ಹುಚ್ಚಿಯಾದಾಗಿನಿಂದ ಶ್ರೀಮಾತೆ ಅವಳ ಲಾಲನೆ, ಪಾಲನೆಯ ಭಾರವನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಂಡರು. ಅವಳ ನಿಜವಾದ ಹೆಸರು ರಾಧಾ ರಾಣಿ. ಶ್ರೀಮಾತೆ ಹಾಗೂ ಸಣ್ಣತ್ತೆ ಅವಳನ್ನು ‘ರಾಧು’ ಅಥವಾ ‘ರಾಧಿ’ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ರಾಕೂರ್ ಅಥವಾ ಶ್ರೀಮಾತೆ

ರಾಧು ತನ್ನ ತಾಯಿಗೆ (ಸುರಬಾಲಾ) ‘ಬೋಳು ತಲೆಯ ತಾಯಿ’ (ಬಂಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ‘ನೇಡಿ ಮಾ’) ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆಕೆ ಬಾಲವಿಧವೆ; ಸಂಪ್ರದಾಯದಂತೆ ತನ್ನ ಕೂದಲನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ, ಚಿಕ್ಕದಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಳು.

ಯವರಿಗೆ ಏನಾದರೊಂದು ಅವಲಂಬನೆಯಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಶರೀರವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀಮಾತೆಯವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಈ ರಾಧು ಎಂಬುವಳು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಈ ಮರ್ತ್ಯಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟೊಂದು ದಿನ ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ರಾಧು ಕೂಡ ಮಗುವಾಗಿದ್ದ ಕಾಲದಿಂದಲೇ ತನ್ನನ್ನು ಲಾಲನೆ, ಪಾಲನೆ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಶ್ರೀಮಾತೆಯವರನ್ನು 'ತಾಯಿ' ಎಂದೂ, ತನಗೆ ಜನ್ಮ ನೀಡಿದ ತಾಯಿಯನ್ನು 'ನೇಡಿ-ಮಾ' ಎಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಅಂದು ಶ್ರೀಮಾತೆಯವರ ಜ್ವರ ಹೊತ್ತೇರಿಂದಂತೆಲ್ಲ ಹೆಚ್ಚುತ್ತ ಹೋಯಿತು. ಸಾಯಂಕಾಲದವರೆಗೂ ಅವರು ಕಂಬಳಿ ಹೊದ್ದು ಮಲಗಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಇನ್ನೂ ಚಳಿ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಬಹಳ ಸಲ ಹೇಳಿದರೂ ಅವರು ಇಡೀ ದಿನ ಏನನ್ನೂ ತಿನ್ನಲಿಲ್ಲ. ಬಹಳ ಸಲ ಅವರು ಆ ದಿನ ಯಾವ ತಿಥಿಯೆಂದು ಕೇಳಿದ್ದರು. ಅದಕ್ಕೆ 'ಏಕಾದಶಿ' ಎಂದು ಹೇಳಿದಾಗ, "ಏಕಾದಶಿಯ ಜ್ವರವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿಯೇ ತೀರಬೇಕು" ಎಂದರು.

ಸುಮಾರು ನಡುರಾತ್ರಿಯ ವೇಳೆಗೆ ಜ್ವರ ಭಯಂಕರವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿತು. ನಾಡಿ ಹೊಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತು. ಮೈಮೇಲೆ ಕೈಯನ್ನು ಇಡಲಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟೊಂದು ಮೈ ಬಿಸಿಯಾಗಿಬಿಟ್ಟಿತು. ನನಗೆ ತುಂಬಾ ಚಿಂತೆಯಾಯಿತು. ಹಿಂದೆ ಕೆಲವು ಬಾರಿ ಶ್ರೀಮಾತೆಗೆ ಜ್ವರ ಬಂದಾಗ ನಾನು ನೋಡಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ಇಷ್ಟು ಜೋರಾಗಿ ಬಂದದ್ದನ್ನು ನಾನು ಎಂದಿಗೂ ನೋಡಿರಲಿಲ್ಲ. ನನಗೆ ಭಯವಾಯಿತು. ಕಂಜೀಲಾಲನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿಬಿಡಲೇ ಎಂದು ಅನೇಕ ಸಲ ಆಲೋಚಿಸಿದೆ. ಅದೊಂದು ಸ್ಥಳವೆಂದರೆ, ಅಲ್ಲಿ ಯಾವ ಡಾಕ್ಟರರೂ ಇಲ್ಲ. ಆನೂರಿನ ನಗೇಶ್ ಡಾಕ್ಟರ್ ಕ್ಯಾಂಬೆಲ್ಲಿನ ಪರೀಕ್ಷೆ ಪಾಸು ಮಾಡಿದ್ದ ಡಾಕ್ಟರನೇ. ಆದರೆ ಅವನಲ್ಲಿ ಎರಡು ಮೂರು ಜ್ವರದ ಮಾತ್ರ ಹಾಗೂ ಕ್ವಿನ್ ಮಿಕ್ಚರ್ ಬಿಟ್ಟರೆ ಬೇರೆಯಾವ ಔಷಧವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಆಸ್ಪತ್ರೆ ಕೂಡ ಇಲ್ಲ - ಅವನ ಮೂಲಕ ಔಷಧಿ ಬರಿಸಿಕೊಂಡು, ಔಷಧಿ ತರಬಹುದು ಎಂದರೆ. ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಏನು ಮಾಡಲಿ? ಶರತ್ ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ತಂತಿ ಕಳಿಸಲಿ? ತಂತಿ ತಲುಪಲು ಹಾಗೂ ಅವರು ಡಾಕ್ಟರರನ್ನು ಕರೆತರಲು ಕೆಲವು ದಿನವಾದರೂ ಬೇಕಾದೀತು. ಹೀಗೆ ನಾನಾ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಚಿಂತಿಸಿ, ಏನನ್ನೂ ನಿರ್ಧರಿಸಲಾಗದೆ, ಕಿಂಕರ್ತವ್ಯಮೂಢನಾಗಿ ಅಳತೊಡಗಿದೆ.

ರಾತ್ರಿ ಮೂರನೇ ಪ್ರಹರ ಕಳೆದಿರಬೇಕು. ಶ್ರೀಮಾತೆಯವರು ಅಸ್ವಸ್ಥವಾಗಿ ಏನೋ ಒಂದೆರಡು ಶಬ್ದವನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಅವರು ಏನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಅರ್ಥವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅನಂತರ ಅವರು ಅಸ್ವಸ್ಥವಾಗಿ ಆಡಿದ ಶಬ್ದಗಳು ಹೀಗಿದ್ದವು: "ಹೋಗಬೇಕೆ? - ಬೇಡವೆ? ಯಾಕೆ? ರಾಧಿಗಾಗಿಯೆ? - ಆಗಲಿ, ಹಾಗೇ ಆಗಲಿ..." ಈ ಶಬ್ದಗಳನ್ನೇ ಅಧರಿಸಿ ನಾನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಏನೇನೋ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡೆ. ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಅವರು ತಾಕೂರರೊಂದಿಗೆ ಆಡಿದರೇ?...

ರಾತ್ರಿ ಕಳೆಯುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಾತೆಯವರ ಮೈಯಲ್ಲಿ ಬೆವರು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ಬೆಳಗಿನ ಹೊತ್ತು ಒಂದೇ ಬಾರಿಗೆ ಜ್ವರ ಬಿಟ್ಟಿತು.

ಸಾಯಂಕಾಲ ಶ್ರೀಮಾತೆಗೆ ತುಸು ನೆಮ್ಮದಿಯೆನಿಸಿ, ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲೇ ಕಾಲು ನೀಡಿ ಕುಳಿತು ಮಾತುಕತೆಯಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಿಂದಿನ ರಾತ್ರಿ ಅವರು ತಾಕೂರರೊಂದಿಗೆ ಏನೋ ಮಾತುಕತೆ ನಡೆಸಿದ್ದರೇ ಇಲ್ಲವೇ ಎಂದು ಕೇಳಿದಾಗ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಉತ್ತರಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಪಟ್ಟು ಹಿಡಿದು ಕುಳಿತೆ, ನಮ್ಮನ್ನೆಲ್ಲ ಅವರು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಬಾರದು ಎಂದು. ಕೊನೆಗೆ ಅವರು ಅದಕ್ಕೆ ಸಮ್ಮತಿಸಿದರು.

ಶ್ರೀಮಾತೆಗಾಗಿ ಕಲ್ಪತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಮನೆ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅದು ಬಾಗ್‌ಬಜಾರಿನಲ್ಲಿ ಗೋಪಾಲಚಂದ್ರ ನಿಯೋಗಿ ಲೇನ್‌ನ ಮೇಲಿತ್ತು. ಆ ಜಾಗವನ್ನು ಕೇದಾರ್‌ದಾಸ್ ಅಥವಾ 'ಖೋಡಾ ಕೇದಾರ್' ('ಕುಂಟ ಕೇದಾರ್') ದಾನ ಮಾಡಿದ್ದ. ಕೆಳ ಅಂತಸ್ತಿಗೆ 'ಉದ್ಬೋಧನ ಕಾರ್ಯಾಲಯ'ವನ್ನು ವರ್ಗಾಯಿಸಲಾಯಿತು. ಮೇಲಂತಸ್ತಿನಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಾತೆಯವರಿಗೆ ವಾಸ ಮಾಡಲು ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮೂರು ಅಂತಸ್ತುಗಳಿದ್ದವು. ಎರಡನೇ ಅಂತಸ್ತಿನಲ್ಲಿ ತಾಕೂರರಿಗಾಗಿ (ಮಂದಿರಕ್ಕಾಗಿ) ಮೇಲ್ಕಟ್ಟನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಲಾಗಿತ್ತು. ಸೋದರಿ ನಿವೇದಿತಾ ತನ್ನ ಕೈಯಿಂದಲೇ ಈ ಮೇಲ್ಕಟ್ಟನ್ನು ತಯಾರುಮಾಡಿ, ರೇಷ್ಮೆ ವಸ್ತ್ರದಿಂದ ಮುಚ್ಚಿ ಸುತ್ತಿ ಇಟ್ಟಳು. ಆ ಮನೆಯನ್ನು ದೇವಾಲಯವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿ ಕಾರ್ಪೊರೇಷನ್ ತೆಗೆಯಿಂದ ವಿನಾಯಿತಿ ನೀಡಲಾಯಿತು. ಶ್ರೀಮಾತೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ವಾಸ ಮಾಡುವ ಸಲುವಾಗಿ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಕಾರ್ಯ ನಡೆಯಿತು. ಆದರೆ ಅವರು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಲು ಇನ್ನಷ್ಟು ತಡ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಕೊನೆಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಒತ್ತಾಯಿಸಿದ ನಂತರ ೧೩೧೬ನೇ (ಬಂಗಾಳಿ) ವರ್ಷದ ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಮಾಸದ, ಒಂದು ಸಾಯಂಕಾಲ ಶ್ರೀಮಾತೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದರು.^೨ ಶರತ್ ಮಹಾರಾಜರು ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿದಂತೆ, ತಾಕೂರರ ದೇವಾಲಯದ ಪಕ್ಕದ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ^೩ ಶ್ರೀಮಾತೆಗಾಗಿ ಒಂದು ಹೊಸ ಮಂಚವನ್ನು, ಹಾಗೂ ರಾಧುಗಾಗಿ ಅವರ ಪಕ್ಕದಲ್ಲೇ ಶ್ರೀಮಾತೆಯವರ ಒಂದು ಹಳೆಯ ಹಾಸಿಗೆಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಅಲ್ಲೇ ಅವರು ವಾಸ ಮಾಡಲು ಕೋರಲಾಯಿತು. ಶ್ರೀಮಾತೆ ಬಂದು ಅದಿಲ್ಲವನ್ನೂ ನೋಡಿ,

೨ ಶ್ರೀಮಾತೆ ಕಲ್ಪತ್ರದ 'ಉದ್ಬೋಧನ'ದ ಮನೆಗೆ ಪದಾರ್ಪಣ ಮಾಡಿದುದು ೧೩೧೬ರ ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಮಾಸದ ೯ನೇ ದಿನಾಂಕದಂದು, ಅಂದರೆ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೯೦೯ರ ಮೇ ೨೩ರಂದು. (-ಸಂ.)

೩ ಈಗಿನ ತಾಕೂರರ ಅಡುಗೆಮನೆಯಲ್ಲಿ. (-ಸಂ.)

“ಏನು ಮಗೂ, ನಾನು ತಾಕೂರರಿಗಿಂತ ಬೇರೆಯಾಗಿ ಇರಬೇಕೆ? ಇಲ್ಲಿ ನಾನು ಇರಲಾಗುವುದೇ?” ಎಂದರು. ಅನಂತರ ಅವರ ಮಂಚ ಹಾಗೂ ಇನ್ನೊಂದು ಹಾಸಿಗೆಯನ್ನು ಸರಿಸಿ, ತಾಕೂರರ ಕೋಣೆಯಲ್ಲೇ ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಲಾಯಿತು. ಅಲ್ಲಿ ಅವರು ಮೊದಲಿನ ದಿನ ರಾತ್ರಿ ಯನ್ನು ಕಳೆದರು. ಅವರು ಸೊಳ್ಳೆಪರದೆ ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಲಿಲ್ಲ. ಸಣ್ಣತ್ತೆ ಪಕ್ಕದ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ^೧ ಕಳೆದರು.

ಮರುದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಶ್ರೀಮಾತೆ, “ನನಗೆ ಮಂಚದಲ್ಲಿ ಮಲ ಗಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ರಾಧಿ ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮಲಗಲಾರಳು. ನನಗೂ ರಾಧಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇರಲಾಗದು. ಈ ಮಂಚವನ್ನು ತೆಗೆದುಬಿಡು. ನಾನು ಹಳೆಯ ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲೇ ಮಲಗುತ್ತೇನೆ” ಎಂದರು. ಗಣೇಂದ್ರನಾಥ ಹೇಳಿದ, “ಶರತ್ ಮಹಾರಾಜರು ನಿಮಗೋಸ್ಕರ ಹೊಸ ಮಂಚವನ್ನು ತಯಾರು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.” ಆದರೂ ಶ್ರೀಮಾತೆ ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಅವರೆಂದರು, “ಇಲ್ಲ ಮಗೂ, ಮಂಚದಲ್ಲಿ ಮಲಗಿ ನನಗೆ ಅಭ್ಯಾಸವೆಲ್ಲಿ? ಅದನ್ನು ಹರಡಿ ಸಿದ್ಧ ಗೊಳಿಸಿದರು, ಸರಿ. ನಿಮ್ಮ ಮಾತಿನಂತೆ ಒಂದು ದಿನ ಅಲ್ಲಿ ಮಲ ಗಿದೆ. ಈಗ ನೀವು ಅದರ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿ.” ಅವರ ಬಯಕೆಯಂತೆ ಆ ಮಂಚವನ್ನು ಅಲ್ಲಿಂದ ತೆಗೆಯಲಾಯಿತು. ಗಣೇಂದ್ರನಾಥ ಆ ಮಂಚವನ್ನು ಮೂರನೇ ಅಂತಸ್ತಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಒಂದು ಕೋಣೆಗೆ ಕೊಂಡೊಯ್ದು, ಅದನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಶ್ರೀಮಾತೆ ಹಾಗೂ ರಾಧುವಿಗೋಸ್ಕರ ಹಳೆಯ ಹಾಸಿಗೆಯನ್ನೇ ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಲಾಯಿತು. ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಮೊಳೆ ಹೊಡೆದು, ಅದಕ್ಕೆ ಸೊಳ್ಳೆ ಪರದೆ ಕಟ್ಟಿದರು.

ಶ್ರೀತಾಕೂರರ ಪೂಜೆಗಾಗಿ ಶ್ರೀಮಾತೆಗೆ ಕಿರಣಚಂದ್ರ ದತ್ತನ ಹೂದೋಟದಿಂದ ಮಾಲಿ ಪ್ರತಿದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಹೂಗಳನ್ನು ತಂದು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ. ಗೋಲಾಪ್ ಮಾ ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ‘ಉದ್ಬೋಧನ’ದಲ್ಲೇ ಇರತೊಡಗಿದಳು. ತನ್ನ ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳ ಕಡೆಯಿಂದ ಆಕೆಗೆ ಸಿಗುತ್ತಿದ್ದ ಅಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಣವನ್ನು ಆಕೆ ಶ್ರೀಮಾತೆಯವರ ಸಂಸಾರ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ನೀಡಿ, ಅಲ್ಲೇ ಆಕೆ ಊಟ, ವಾಸ ಮಾಡತೊಡಗಿದಳು.

ಮೊದಲ ಎರಡು ಮೂರು ದಿನ ಆಕೆ ಸಣ್ಣತ್ತೆಯೊಂದಿಗೆ ಮಲಗಿಕೊಂಡಳು; ಅನಂತರ ಆಕೆ ಮೂರನೇ ಅಂತಸ್ತಿನ (ಗಣೇಂದ್ರನಾಥ ಮಲಗುತ್ತಿದ್ದ) ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗತೊಡಗಿದರು. ಸಣ್ಣತ್ತೆಯ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಾತೆ ಕುಳಿತು ಎಣ್ಣೆ ಹಚ್ಚಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು, ಹಾಗೂ ತಾಂಬೂಲ ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಎರಡನೇ ಅಂತಸ್ತಿನ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾಗದ ಕೋಣೆಗಳು ಪುರುಷ-ಭಕ್ತರ ಊಟೋಪಚಾರಕ್ಕಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿತ್ತು.^೨ ಸ್ತ್ರೀ-ಭಕ್ತ

ಯರು ಸಣ್ಣತ್ತೆಯ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಊಟ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಶ್ರೀಮಾತೆ ತಾಕೂರರ ಕೋಣೆಯಲ್ಲೇ ಊಟ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಯೋಗಿನ್ ಮಾ ಎರಡು ಬಾರಿ ಬಂದು, ಅಡುಗೆ ಮನೆಯನ್ನು ತೆರೆದು, ತರಕಾರಿ ಹೆಚ್ಚಿಕೊಡುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಒಂದು ದಿನ ಲಲಿತನು ಪೋನೋಗ್ರಾಫನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಂದು ಶ್ರೀಮಾತೆಗೆ ಅದನ್ನು ಹಾಕಿ ಕೇಳಿಸಿದ. ಅನಂತರ ರಾಧುವಿ ನೊಂದಿಗೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತ, ಬಳಿಕ ಹೊರಡುವಾಗ ಅವಳಿಗೂ ಪೋನೋಗ್ರಾಫನ್ನು ಹಾಕಿ ಕೇಳಿಸಿದ.

ಒಂದು ದಿನ ರಾತ್ರಿ, ಊಟವಾದ ಮೇಲೆ, ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರ ಶಿಷ್ಯರಾದ ಗೋಪಾಲ ದಾದಾ (ಸ್ವಾಮಿ ಅದ್ವೈತಾನಂದರು) ದೇಹತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದರು ಎಂಬುದಾಗಿ ಬೇಲೂರು ಮಠದಿಂದ ಸುದ್ದಿ ಬಂತು. ಅವರನ್ನು ‘ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣ ವಚನವೇದ’ದಲ್ಲಿ ವೃದ್ಧ ಗೋಪಾಲ (‘ಬೂಡೋ ಗೋಪಾಲ್’) ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ.^೩ ಸುದ್ದಿ ತಿಳಿದ ಕೂಡಲೇ ಶರತ್ ಮಹಾರಾಜರು ಗಣೇಂದ್ರನಾಥನೊಂದಿಗೆ ಬೇಲೂರು ಮಠಕ್ಕೆ ಹೋದರು.

ಒಂದು ಸಲ ಕಿರಣಚಂದ್ರ ದತ್ತ ಕೀರ್ತನೆಯನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿ, ಶ್ರೀಮಾತೆ ಹಾಗೂ ಅನೇಕ ಮಂದಿ ಭಕ್ತ, ಭಕ್ತೆಯರನ್ನು ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದ. ಕೀರ್ತನಾಕಾರನಾದ ಉಪೇಂದ್ರ ಮಿತ್ರ ಅಷ್ಟೊಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧನಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ತುಂಬ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕೀರ್ತನೆಗಳನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಮಧುರೆಯಿಂದ ಆರಂಭವಾದ ವಿರಹದ ಕಥಾಭಾಗವನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಆ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ ನಿಜಕ್ಕೂ ಭಾವಾತಿರೇಕವುಂಟಾಗಬೇಕು. ಪರದೆಯ ಹಿಂದೆ ಶ್ರೀಮಾತೆ ಹಾಗೂ ಇತರ ಭಕ್ತೆಯರು ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಕೀರ್ತನೆ ಕೇಳುತ್ತ ಕೇಳುತ್ತ ಶ್ರೀಮಾತೆ ಅರ್ಧಬಾಹ್ಯಪ್ರಜ್ಞೆ ಕಳೆದುಕೊಂಡರು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲೇ ಯತೀಂದ್ರಬಾಬು ಕಲ್ಕತ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಬೇರೆಲ್ಲಿಗೋ ಹೋಗಬೇಕಿತ್ತು. ಟ್ರೇನ್ ಬರುವ ಸಮಯವಾಗಿತ್ತು. ಕೀರ್ತನೆ ಯನ್ನು ಅಲ್ಲೇ ನಿಲ್ಲಿಸಿ, ಅವನು ಹೊರಟು ನಿಂತ. ಆಗ ಗೋಲಾಪ್ ಮಾ ಪರದೆಯೊಳಗಿನಿಂದ, ‘ಮಿಲನದೊಂದಿಗೆ ಕೀರ್ತನೆ ಮುಗಿಸಲು ಶ್ರೀಮಾತೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ’ ಎಂದಳು. ಯತೀಂದ್ರಬಾಬು ಒಂದು ಮಿಲನದ ಕೀರ್ತನೆಯನ್ನು ಹಾಡಿದ. ಮಿಲನಗೀತೆ ಎಷ್ಟೊಂದು ಮಧುರವಾಗಿತ್ತೆಂದರೆ, ಅದು ಕೇಳುಗರ ಅಂತರಂಗವನ್ನು ಕಲಕಿತು. ಯತೀಂದ್ರಬಾಬು ಶ್ರೀಮಾತೆಗೆ ಪ್ರಣಾಮ ಮಾಡಿ ಹೊರಟುಹೋದ. ಶ್ರೀಮಾತೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಬಾಹ್ಯಪ್ರಜ್ಞೆ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಗೋಲಾಪ್ ಮಾಗೆ ಇದು ಗೊತ್ತಾಗಿ, ಯಾರಿಗೆ ಏನೂ ತಿಳಿಯದಂತೆ ಅವರನ್ನು ಹಿಡಿದು ಎಬ್ಬಿಸಿದರು; ಹೆಸರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಒಂದಿಷ್ಟು ತಿಂಡಿ ಕೊಡಿಸಿ, ಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಕರೆದು ಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಎಬ್ಬಿಸಿದರು.

(ಮುಂದುವರಿಯುವುದು)

^೧ ಈಗಿನ ಶ್ರೀಮಾತೆಯವರ ಕೋಣೆಯ ಎಡಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಕೋಣೆ. (-ಸಂ.)

^೨ ಶ್ರೀಮಾತೆಯವರ ಕೋಣೆಯ ಎದುರಿನ ಕೋಣೆ. ಸ್ವಾಮಿ ರಾಮಕೃಷ್ಣಾನಂದರು ಈ ಕೋಣೆಯಲ್ಲೇ ದೇಹತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದರು. (-ಸಂ.)

^೩ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೯೦೯ ಡಿಸೆಂಬರ್ ೨೮ರಂದು ಸಾಯಂಕಾಲ ನಾಲ್ಕೂವರೆಂದು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಸ್ವಾಮಿ ಅದ್ವೈತಾನಂದರು ದೇಹತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದರು. (-ಸಂ.)